

Prvi plezalec preko Eigerjeve severne stene Anderl Heckmeir, star 93 let, je pod steno na TV sprejemniku spremljal letošnji septembrski spektakel.

vrvi, ki si je drznil poplesavati po zici smrti, ne da bi mu spodaj napeli varovalno mrežo. Smrt je seveda prežala tudi v tej steni, ali bo dobila priložnost ali pa jo bodo štirje alpinisti s svojim znanjem in tudi s kančkom sreče, ki jo vsak pustolovec še kako potrebuje, le ukani, pa je vseskozi ostajalo odprto vprašanje. Bogovi vremena so jim že stali ob strani, verjetno jim je bil ta spektakel kar všeč.

Televizijsko občinstvo pač zahteva razvedrilo. Po poročilih o hudi lakoti v Kongu in med temi vestmi, po potresu v Turčiji, po pobojih civilnega prebivalstva v Vzhodnem Timorju je televizija svojim gledalcem predvsem v Švici in Nemčiji dva dni posredovala televizijsko voden vzpon na neko goro, ki je dotlej že zahtevala toliko človeških življenj. Ali že v tem podatku ni dovolj zapeljivo vabilo h gledanju? Poleg tega so vabili čudoviti barvni posnetki in sanjska panorama.

Če bi se vprašali po smislu tega kar draglega podviga (o stroških ustvarjalci projekta modro molčijo), bi bil odgovor težak. To je bila zabavna učna ura za alpiniste, ki se še odločajo, ali bi to postali ali ne, zelo vabljev reklamni film, ki naj bi zbujal veselje do gorništvu. Poleg tega je neposredni TV prenos odgnil tančico s skrivnosti Eigerjeve severne stene in jo do potankosti razkazal vsem, ki so jo hoteli gledati, tudi tistim, ki ne bodo nikoli v življenju stopili na vrh katerekoli gore.

KRAJ NAJDBE BRONASTODOBNEGA ČLOVEKA JE ZDAJ POSEBEJ OZNAČEN

ROMANJA PO ÖTZIJEVIH SLEDEH

Tirolski dolini Vinschgau v Italiji in Ötz v Avstriji sta zadnja leta postali tudi izhodišči planincev, ki dobesedno romajo na kraj, kjer so pred leti našli zmrznjenega Ötzi.

Pred približno 5300 leti se je v tamkajšnjih gorah zgodila nesreča. Bil je čas tranzicije iz kamene dobe v bronasto in železno. Nesreča pastirja, iskalca rud, morda trgovca ali lovca se je zgodila na ledeniku v višini 3213 metrov nad morjem pri prevalu Giogo di Tisa (Tisenjoch) v gorah, kjer vrhovi sežejo tudi čez 3700 metrov visoko. Ponesrečenca sta po naključju našla nemška planinca šele 19. septembra 1991. Najdba povsem ohranjenega trupla in vsega, kar je nosil s seboj, je čez noč postala ena od najpomembnejših arheoloških najdb tega desetletja.

Najprej so si tega pradavnega gornika pozorno ogledali znanstveniki v Innsbrucku, potem pa so ga na zahtevo Italije, saj je bil najden na njenem ozemlju – le nekaj metrov od meje – izročili sosedom, ki so ga že razstavili v bozenskem muzeju.

Kaj je počel Ötzi v visoki gorski divjini, kamor danes prihajajo le zagnani in izkušeni planinci? Po vseh razpravah, konferencah, simpozijih in ekspertizah je še najbolj obveljalo mnenje, da je bil mož, ki se ga je prijel ime Ötzi, najbrž pastir. Tudi še zdaj prihajajo v te kraje že na pomlad pastirji, ki zenejo svoje tisočglave

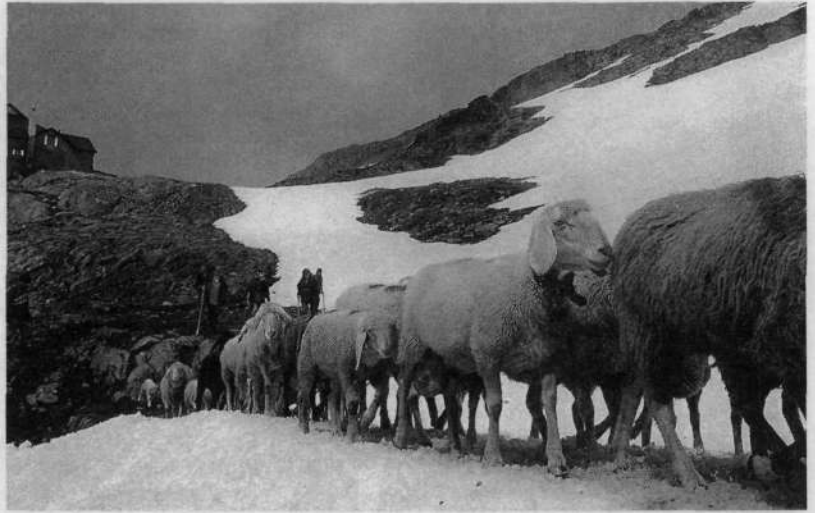
Kamenodobni ali bronastodobni človek iz Similauna, kot ga je ohranil ledenik

črede čez dobrih 3000 metrov visoke prelaze na pašnike nad dolino Ötz.

Davni pastir je najbrž šel pregledat pot, če je že prehodna za čredo. Znanstveniki so skoraj do potankosti rekonstruirali zadnje ure tega 45-letnega ponesrečenca. Skoraj zagotovo se je vzpel iz doline Schnals na glavni greben, kjer ga je ujela noč. Ob poti si je zakuril ogenj in si skuhal ter zaužil kos mesa, katerega ostanke so našli v prebavilih. Ugotovili so, da je bil sicer

vseh...
 1920...
 1921...
 1922...
 1923...
 1924...
 1925...
 1926...
 1927...
 1928...
 1929...
 1930...
 1931...
 1932...
 1933...
 1934...
 1935...
 1936...
 1937...
 1938...
 1939...
 1940...
 1941...
 1942...
 1943...
 1944...
 1945...
 1946...
 1947...
 1948...
 1949...
 1950...
 1951...
 1952...
 1953...
 1954...
 1955...
 1956...
 1957...
 1958...
 1959...
 1960...
 1961...
 1962...
 1963...
 1964...
 1965...
 1966...
 1967...
 1968...
 1969...
 1970...
 1971...
 1972...
 1973...
 1974...
 1975...
 1976...
 1977...
 1978...
 1979...
 1980...
 1981...
 1982...
 1983...
 1984...
 1985...
 1986...
 1987...
 1988...
 1989...
 1990...
 1991...
 1992...
 1993...
 1994...
 1995...
 1996...
 1997...
 1998...
 1999...
 2000...
 2001...
 2002...
 2003...
 2004...
 2005...
 2006...
 2007...
 2008...
 2009...
 2010...
 2011...
 2012...
 2013...
 2014...
 2015...
 2016...
 2017...
 2018...
 2019...
 2020...
 2021...
 2022...
 2023...
 2024...
 2025...

Pastirji s svojimi čredami na pomlad prečkajo zasneženi ledenik pod sedlom Hochjoch (2875 m).

krepak, a vendarle ne najboljšega zdravja. Opazili so prelom na enem rebri in precej črnine v pljučih, kar je bila posledica zimskega bivanja v zakajeni koči. Opazili so tudi, da so ga boleli sklepi, ki si jih je skušal zdraviti s tetoviranjem. Našli so – pod kolena in v zaplestju – 47 črtic in dva križka, narejena z vbodi in z uporabo oglja.

Vsekakor je bil možak kar izkušen gornik, saj je bil za visokogorje dobro opremljen. Bil je trdno opasan s tkano, nosil je golenice, ogrinjalo iz kozje kože, usnjeno obuvvalo, podloženo s finim senom, kučmo iz medvedovega krzna in zelo dobro spleteno pelerino iz močnih travnatih bilk, kar ga je varovalo pred vetrom in dežjem. Nosil je nekakšno vrečo in v njej vsakršno kramo, tudi orožje, lok in v tulcu 14 puščic, a sta bili le dve že naređ. Ugotovili so tudi, da se je nesreča zgodila pozno pomladi, saj so v prebavilih našli ostanke rastline, ki se razrašča le v tem času (*Ostrya carpinifolia*).

Ko se je odpravil čez glavni greben na severno stran, se je vreme najbrž nenadoma poslabšalo; začelo je snežiti, zašel je ter omagal ali zdrsnil in se poškodoval. Zamedlo ga je, sneg, ki je potem poledenel, ga je pokrnil – in ohranil.

Kraj, kjer so ga našli, je zadnja leta obiskan; lahko bi rekli, da zlasti Tirołci z obeh strani meje dobeseđno romajo na preval, kjer so našli davnega rojaka. Kraj je označen s kupom skal in spominsko ploščo, na kateri piše, da je bil tu najden »človek s Similauna«.

Planinci gredo na turo po sledi pastirjev in njihovih čred. Iz vasice Kurzras v višini 2011 metrov se vzpno do koč Bellavista (2842 m), ki je odprta od sredine junija do konca oktobra (0473/662-140). Pot je markirana belo-rdeče. Nato prečkajo preval Hochjoch (2875 m) in se spustijo v dolino Rofen. Spotoma se izogonejo strmim snežiščem po poti, ki se drži morenskega skalovja. Pridejo do koč Hochjoch (2412 m) in potem v idilično vasico Vent (1895 m). Hoje je kar za lepih osem ur.

V vasi prenočijo in se naslednjega dne vračajo. Iz Venta se vzpno po dolini Niedertal do koč Martina Buscha (2501 m), ki je odprta od začetka julija do konca sep-

Tako nekako je bil za hojo po visokogorju pred dobrimi petimi tisočletji opremljen Ötzi.

Led in sneg sta se jeseni leta 1991 nenadoma naglo stopila in odkrila ponesrečenca spred 5300 let – zdaj že legendarnega Ōtzi.

tembra (0043/525-48-130). Potem naskoĉijo preval Niederjoch in se spotoma po robih izognejo ledeniku; smer je oznaĉena s kamni. Na prevalu je Similaunska koĉa (3019 m), ki je odprta od konca junija do konca septembra (0473/669-711).

S prevala veĉina »skoĉi« v hrib do kraja, kjer so naŝi Ōtzi. Pot je oznaĉena z rdeĉimi markacijami in kamni. Najprej se vzpno na hrib Jochk6fel (3143 m), za katerim je že legendarno najdiŝe. Do tja je od koĉe približno ura hoda; pot je zaradi snega kar zahtevna. V koĉi so na voljo vodniki.

Sledi sestop v Vernagt, vas ob umetnem jezeru v viŝini 1711 metrov. Hoje je od Venta do Vernagta (brez obiska najdiŝa) dobrih osem ur. Veĉina planincev v Similaunski koĉi prenoĉi. V dolini Schnals so na voljo tudi gorski vodniki (0473/679-148) za celotno turo. V poletnem in zgodnjejesenskem ĉasu, ko je izlet edino priporoĉljiv, vozijo med Vernagtom in Kurzrasom (7 km) redni avtobusi (6 voŝenj dnevno). Izhodiŝni kraj Vernagt je od Merana oddaljen 30 kilometrov.

Visoko nad vhomom v dolino Schnals stoji na izpostavljeni viŝini romantiĉni grad Juval. Leta 1983 ga je že razpadajoĉega kupil slavni alpinist in pisatelj **Reinhold Messner**. V gradu hrani tri zanimive zbirke – tibetanske umetnine, maske s ŝtirih celin in slike z alpinistiĉno tematiko. Grad Juval je na ogled od aprila do konca junija ter od zaĉetka septembra do sredine novembra vsak dan, razen ob sredah, med 10. in 17. uro.

Sam Ōtzi je od lani na ogled v arheoloŝkem muzeju v Boznu (Bolzano) – Museo Archeologico dell' Alto Adige, Via Museo 43, (0471/982-098). Davni ponesreĉenec poĉiva v zastraŝenem steklenem neprebojnem sarkofagu, v katerem je stalna temperatura 6 stopinj pod niĉlo in vlaŝnost med 96 in 98 odstotki. Kopija je na ogled v vasi Naturns pri vhomu v dolino Schnals, in sicer doma pri »stricu Taaju«.

D. K.

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŤNICO

LEP DAN KLIĀE

ŢELJKO KOZINC

To je knjiga, ki bo zanesljivo naŝla dovolj ŝirok krog bralcev – tistih obiskovalcev narave, ki jim mora kdo s prstom pokazati, kaj je kje res lepega in zanimivega. »Lep dan kliĉe« novinarja in pisatelja **Ţeljka Kozinca**, 368 strani debela knjiga, ki jo je novinarjem prve dni oktobra predstavila ljubljanska zaloŝba Modrijan, je že tako delo; ko ĉlovek prebira Kozinĉeve opise 150 izletov po Sloveniji, kar ne ve, kam naj bi se najprej odpravil, saj mu je malone vse manj znano ali popolnoma neznano. Kot piŝe avtor v uvodu, se je izogibal mestom in razglaŝenim turistiĉnim krajem, z veseljem pa obiskal in opisal nekatere manj znane in celo neznane izletniŝke toĉke, le da so lahko dostopne in za povpreĉnega peŝpotnika ne prenaporne. V teh izletih je zajetih 41 naravnih znamenitosti, 32 vasi, trgov in manjŝih pokrajin, 19 gora in hribov, prav toliko cerkv6, 16 gradov, 11 zgodovinskih pomnikov in 10 arheoloŝkih najdiŝ. S 433 barvnimi fotografijami ilustrirana knjiga na prvi pogled spominja na klasiĉen turistiĉni vodnik, v resnici pa je v teh marsikje literariziranih potopisih pisec zdruŝil svoja globoka doŝivetja in iskriva razmiŝljanja. Vseh 150 predlogov za izlet je predstavljenih kot ĉudovita lirina pesnitev o slovenskih pokrajinah in njihovih prebivalcih, kot pravi urednik knjige, sicer nekdanji alpinist **Jure Senegaĉnik**. Ker je Kozinc tudi prijatelj gor6 in

navduŝen gornik, je v tej knjigi opisanih tudi precej laŝjih planinskih izletov.

Z dovoljenjem avtorja in zaloŝbe Modrijan za pokuŝino objavljamo nekaj Kozinĉevih predlogov za izlet, ko lep dan kliĉe v naravo. (Op. ur.)

KOZJAK

- Potok in slap Kozjak
- Italijanske vojaŝke utrdbe iz prve svetovne vojne

Dostop: Iz Ljubljane do Kobarida 116 km, iz Kobarida do Napoleonovega mostu ŝe kilometer, nato pol ure peŝ.

Bliŝnji izleti: Tonovcov grad, Gregorĉiĉev slap, Breginj.

***

Slapovi so kakor dekleta. Teŝko se odloĉiŝ, katera je najlepŝa. Le na natezalnici, ko bi mi pretili, da bom izgubil ŝivljenje, ĉe ne bom zadel imena najlepŝega slapa pri nas, bi poskusil sreĉo in rekel: Kozjak.

Kdor hoĉe iz Kobarida skozi gruĉasto Dreŝnico pod razbrazdane strmali Krna, mora ĉez trdno zidani Napoleonov most na Soĉi. Takoj za mostom je dobro pustiti avto in se po ledeniŝki travnati polici napotiti v zarezo pod Polovnikom, v grapo, ki najprej ne obeta niĉ posebnega, saj je nad njo nad senoŝetnimi strmali videti od pomladnega potresa 1998 tako nesreĉno prizadeto vas Magozd. Markacije peljejo tudi k italijanskim utrd-